

Анна НІКИТЧУК,
вчителька географії в Ліцеї «Атлантика» м.Києва

Акцент на дослідження і творчу діяльність

В основі кожної справи лежить важливий принцип, який відчутно покращує наші шанси на успіх. У теслярській – справі «Сім раз відміряй, один раз відріж». Серед моряків – «Знай, звідки дме вітер». У жіночій моді – «Купи маленьку чорну сумочку». Засадничий принцип навчання – це принцип життєвої доцільності та прикладної функціональності. Учні легко забувають те, що їм кажуть, але не те, що вони роблять.

Оцінюючи результати навчальної діяльності учнів, необхідно враховувати не лише рівень засвоєння теоретичних знань і практичних умінь, а також досвід до-

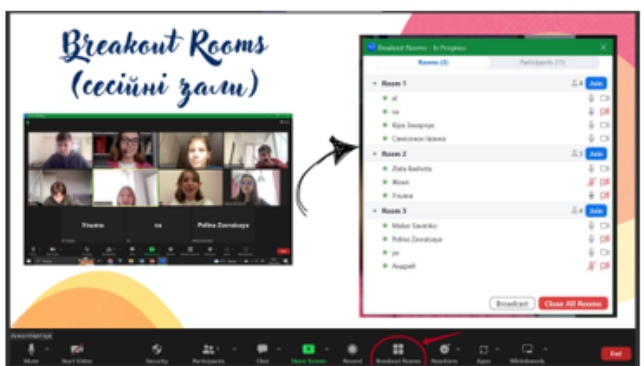
слідницької і творчої діяльності. У модельній навчальній програмі з географії для закладів загальної середньої освіти в колонці «Види навчальної діяльності» запропоновано орієнтовні методи, прийоми, ідеї та форми роботи. Це бесіда, дискусія, твір-есе, робота з інформацією або в групах, моделювання, екскурсія тощо. При цьому тематика досліджень, проектів, практичних робіт може бути змінена вчителем. Все залежить від формату навчання, матеріально-технічного забезпечення школи, наявності власних дидактичних розробок, рівень підготовки класу й навіть регіональні особливості рідного краю.

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності (орієнтовані на вибір)
6 КЛАС		
<p><i>Учень/учениця:</i> розуміє причини розмаїття природи та певні її закономірності; з'ясовує і пояснює значення географічних знань у житті людини; здійснює пошук географічної інформації з різних джерел; логічно структурує власне повідомлення; презентує результати своєї роботи у запропонований спосіб; взаємодіє в групі над розв'язанням навчальної проблеми відповідно до своєї ролі; знаходить, збирає і зберігає географічні дані різних типів; критично оцінює географічну інформацію, отриману з різних джерел; використовує карту, картографічні онлайн-сервіси та онлайн-ресурси для організації власних географічних досліджень.</p>	<p>Вступ Географія як наука про Землю. Значення географічних знань та умінь для життєдіяльності людини. Методи географічних досліджень. Сучасні наукові дослідження Землі і винаходи людства. Сучасні друковані та електронні джерела географічної інформації. Особливості організації власних географічних спостережень.</p>	<p>Робота з інформацією Демонстрування навчальних матеріалів "Географія в сім'ї наук про Землю", "Як працюють географі-дослідники (методи географічних досліджень)?". Віртуальна мандрівка з використанням веб-ресурсів ("Google Earth", "Google maps" тощо). Віртуальна подорож одним із природничих музеїв України/світу. Бесіда / твір-есе: "Як знання про Землю вплинули на ... (обрання місця та форми відпочинку влітку / підготовку одягу й взуття напередодні навчання у школі / планування поїздки / ін.)". Робота у групах для розв'язання проблеми: "Що і навіщо вивчати сучасним географам?", "Чому корисні копальни добувають з морського дна?", "Навіщо досліджувати Антарктиду?"</p>

Як організувати онлайн-роботу в групах та її оцінювання?

Під час очної системи навчання роботу в групах було реалізувати легше. Утім така можливість насправді є, коли працюємо і онлайн. Можна скористатися можливостями Zoom (функція «Сесійні зали»). Адміністратор конференції розділяє учасників на групи та може доєднуватися до кожної з них. Учасники однієї сесійної

зали не чують і не бачать обговорення в інших залах. Результати групових можна оцінити під час спільних презентацій. Також є змога ставити питання в чаті Zoom анонімно. Це залучить до роботи неактивних і сором'язливих. Дитина може мати цікаве питання, але не наважуватися поставити його.

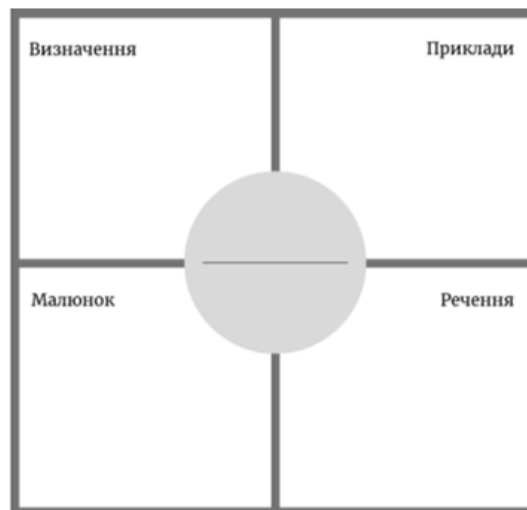
До того ж це дієвий метод для дітей із тривалою адаптацією. У вузькому колі вони змушені бути більш активними, швидше пропонують ідеї та, зрештою, краще засвоюють нову інформацію. А ще – командний дух, який заохочує рівнятися на лідера й підтримує бажання вчитися.

Чек-лист для оцінювання групової роботи

Розуміння завдання	– учень / учениця демонструє розуміння завдання – матеріали мають відношення до теми – зібрана інформація опрацьована	1-3 бали
Залученість учнів	– учень / учениця бере активну участь у роботі групи – надає підтримку іншим учасникам групи – просуває роботу групи вперед	1-3 бали
Результат роботи	– учень / учениця структурує відповідь – аргументує висновки – критично мислить	1-3 бали
Творчий підхід	– учень / учениця яскраво й креативно відображає спільну точку зору – наводить приклади індивідуальних підходів до вирішення завдань – представлена робота має унікальність	1-3 бали

Як в інший спосіб організувати дослідницьку і творчу діяльність?

Канадський професор і педагог Девід Барнум, викладацька робота якого сфокусована на прикладному навчанні у молодшій та середній школі, пропонує створення квадрат-схем, що продемонструють знання і розуміння термінів, понять. Такий вид навчальної діяльності передбачає те, що учень записує науковий термін у колі в центрі, а в квадратах довкола пояснює і застосовує знання про цей термін на прикладах.

Візуалізацію вивченого можна подати за допомогою хмари слів і концептуальних карт.

У **хмару слів** зашифровують як очікування перед вивченням нової теми, так і рефлексію. У географів такі хмари відтворюють країнознавчі образи, у філологів, до прикладу, можна подати винятки з правил, в істориків – визначні дати й персоналії. Генеруються такі хмари в різних застосунках.

Концептуальні карти – це спосіб передачі інформації графічним способом. Такий графічний організатор допомагає гарно структурувати й при цьому дозволяє виділяти причинно-наслідкові зв'язки. Це важливо, оскільки ми не маємо навчати тому, що вирване з контексту. Важливо демонструвати цілісне бачення застосування.

Вище наведено приклад концептуальної карти, створеної з учнями за підсумками вивчення теми «Форми земної поверхні». Що учні в неї заклали? «Поверхня Землі постійно змінює свій вигляд. Ці зміни відбуваються внаслідок впливу не лише внутрішніх, а й зовнішніх сил. Материка та западини океанів називають планетарними формами рельєфу. Основні – рівнини та гори. Вони є і на материках, і на дні океану. А у межах основних – дрібніші: яри, річкові долини, дюни». За допомогою такого інструменту можна виявити певну предметну знанневу втрату.

Наші школярі демонструють різну успішність у засвоєнні шкільної програми. Евакуація за кордон і внутрішні переміщення, повітряні тривоги і тривалі вимкнення електроенергії – все це, безумовно, вплинуло на навчальний процес. Наша мінімум-задача – заохотити навіть «найслабшого» учня сфокусуватися на темі. Наприклад, учня, який любить малювати, можна попросити відтворити будову вулкану або створити його модель. Це залучає учнів до активної участі на уроці через особисту мотивацію.